

AMUCA KABİLESİNDE HİDİRELLEZ GELENEKLERİMİZ.

Refik Engin
Araştırmacı

Folklorda Hızır yahut Hızır-İlyas kültürünü en iyi biçimde yansıtan merasimler özellikle Türk dünyası söz konusu olduğu zaman 'Hıdırellez ve Nebi' bayramıdır. (Hızır-Nebi) Hıdırellez büyük çoğunlukla Anadolu ve balkan Türkleri arasında bilinmektedir Eskiden Ruz-i Hızır Hızır gününde denilen Hıdırellez halk arasında yaygın inançlara göre Hızır ile İlyas'ın bir araya geldiği günün hatırasına kutlanmakta olup Hızır-İlyas bileşik kelimelerinin halk telafuzundan aldığı bir biçimde yansımaktadır.

Hıdırellez günü 6 mayısa tekabül etmekte olup bizde kullanılan ve Rumi tabir edilen Jülyen takvimin de ise 23 nisan gününe rastlamaktadır İşte Hıdırellez gerçekte Hızır ile İlyas'ın bir araya geldiği gün olduğu inancı altında kışın sona erip yaz mevsiminin başlamasının günü olarak kutlanmaktadır.(1).

Günümüze gelene kadar gelenek ve göreneklerin incelemesinde kaynakları şu şekilde özetleyebiliriz.

1.İLAHİYAT KAYNAKLARI.

A. Ana kaynaklar: Kur'anı Kerim ve hadis külliyatlarıdır.

B. Tali kaynaklar. Tefsirler ve hadisi külliyatı şerhleri hadis ricalı tabakaları olarak ele alınır. Ve konuya neşredilmiş müstekil eserler.

2.TARİHİ KAYNAKLAR.

A.Vekayinameler.B.Kasas'u'l -Enbiyalar. C. İskender tarihi.

3.TASAVVUFUN KAYNAKLARI.

A.Muhtelif mahiyette tasavvufi eserler.

B.Sufi tabakalar.

C.Evliya menkıbeleri.

D.Musa-Hızır kıssasının tasvufi yorumuna ait risallerdir.

4.EDEBİYAT KAYNAKLARI.

A.Divanlar.

B.Yazıya geçmemiş destan efsane masal ve halk hikayeleri.

C.Dini halk edebiyatı mahsulleri.

5.FOLKLOR KAYNAKLARI.

Yazıya geçmemiş her türlü destan efsane masal ve halk adet geleneklerine ait mühaşedeler. (2).

Günümüzde yer yer köylerde kutlanan hıdırellez gelenekleri eski önemini ve inancını kaybetmiştir. Yeni yeni bazı yerlerde halk kırsal yerlerde toplanarak eğlenmeye çalışmaktadır .Ama bunlar köylerimizde yapılan hıdırellezlerin coşkusundan inancından yoksun programsız ve bilinçsizce yapılmaktadır.

Öyle ki hıdırellezler açılış manisinden tutunda kapanış manisine kadar her şeyi ile düşünülmüştür .Halk arasında HİDIRELLEZ HIZIRELLEZ DİRELLEZ ELLEZ İDİRELLEZ HIZIR İLYAS olarak bilinip söylenmektedir. Eskiden köyün delikanlıları ağaçtan yapılmış arabalarımızın tekerleğini çıkararak yüksekçe bir direğin tepesi ne takıyorlarmış. Bu tekerleğe bağlanan salingaçlar ile bu günkü lunaparklardaki salingaçların ilkelini yapıyorlarmış. Buna ÇIKRANGIÇ adı veriliyormuş. Bu çıkrangıç ta köyün kızları sallanırmış .Günümüzde hıdırellezler 5 mayıs akşamı hıdırellez ateşi ile başlar iki gün de gündüzleri kadınlar ve kızlar her yıl aynı program ile kendi aralarında eyleyirler. Eskiden hıdırellezler 3 gün sürüyormuş. Günümüzün şartlarında hala iki gün yapılmaya çalışılıyor. Hıdırellez de kimse işe gitmez toplumdan ayrı kalınmaz. Eskiden yaşlılarımız bizler hıdırellezi dört gözle beklerdik. Manilerini ezberlerdik diyorlar. Günümüzde bazı manilerimiz ve kaidelerini yeni nesil pek bilmemekte unutulmaya yüz tutmaktadır .Biz bu araştırmamızı yaparken sesle ride bandlara kaydederek kaybolmalarını önlemek istedik

"Hıdırellez kutlamalarında gül ağacı yeşil bitkiler ağaçlar ve su motifleri sık ça kullanılır.Bütün bu motifler Hızır ve İlyas'ın yeşillik ve suyla ilgisiyle açıklanabilir. Araştırmalar din dışı esaslar üzerine dayalı benzer geleneksel uygulamaların orta asya da yapıldığını göstermiştir. Bu nedenle günümüz görüşlerinin çoğuna göre Hıdırellez törenlerinin kaynağı orta Asyadır. İslamiyet'le birlikte hıdır ellez adını almıştır. (3).

"Çeşitli hadis ve rivayet metinlerine göre Hz.Musa'nın kendisinden daha bilge (hakim) bir kişi olmadığını söylemesi üzerine Tanrı ona Hızır'ın kendisinden daha bilge olduğunu bildirir.Musa Hızır'ı bularak bilgisinden yararlanmak is ter.Kuran Musa'nın Hızır la buluşmasını Hızır'ın adını anmadan anlatır. Bu tespitler Kur'anı Kerim (el kehf: suresi 60-82) ayetinde geniş olarak anlatılır. "(4).

Alevi ve Bektaşiler: Ayrıca bu günü Peygamber Muhammed Mustafa'nın doğumunun aynı günlere tesatüf ettiğine inanırlar. Zira kaynaklara göre Hz.Muhammed Mustafa 12 rebiyülevvelde doğduğuna göre .Bu tarih 4 mayıs'ı 5 mayısa bağlayan 570 yılı olarak kabul edilmektedir ki Hıdırellez günü de 5 mayıs gecesini başlayıp 6 mayıs akşamına kadar sürmektedir. (5).

Halkın bu inancının altında bilmeyerekte olsa Hızır ile İlyas Peygamberin buluşmasından dolayı doğada bir çok şeyin değişeceğine inanılması yatmaktadır . Bunu Hıdırellez inançlarını anlatırken daha iyi göreceğiz .Hakkın iki sevdiği kulunun buluşması halkta bir takım gizli güçlerin bu anda ortaya çıkacağı inancını yaratmıştır. Yine de Orta Asya kültürünün etkileri bizce daha ağır basmaktadır. İnanç sadece ad ve zaman kavramını değiştirmiştir.

"Anadolu Selçukluları ve Osmanlılardan bu yana kutlana gelen Hıdırellez; halk tarafından yaygın kabul görmesine karşın Şehülislam Ebusuud Efendi bir çok konuda olduğu gibi bu konu da imalı bir fetva yayımlamaktan geri durmaz. MES'ELE:Hızırilyas günü seyre çıkan müslümanlara nesne lazım olur mu? OLCEVAP:Ol güne ta'zim için değil ise sair günlerde ettiği seyir gibidir." Bu gibi fetvalar Hıdırellez'in kutlanmasına engel olamaz. (6) Hıdırellez'in neden daha çok Ehl-i Beyt tarikatlarınca kutlanması bu örnekten anlaşılmaktadır.

HIDIRELLEZ İNANÇLARIMIZ VE İTİKATLARIMIZ.

- 1.Hıdırellez sabahı sığırları sığıra kovarken eline meyve veren bir ağacın dalından koparılan değnek ile icra edilir. Bu geleneğimiz hala uygulanmakta ve inanılmaktadır. Bugünde tüm doğanın yeşereceğine inanıldığından bu uygu lama ve inanç türemiş olabilir.
2. 5 Mayıs akşamı tüm kapılara ısırgan otu veya yemişken dalı asılır. Cadıların ve kötülüklerin girmemesi içinmiş. Bu şekil de yaparak onlardan korunacağına inanılmış. Bu inanç tam olarak bu gün inanılmasa da kapılara ısırgan otu ve yemişken dalı asılmaktadır. Isırgan otuna elini değirildiği an ısırı Batma)şekilde yakar aynı şekilde yemişkenin de dikenleri çöktür. Değdiği an çok acı verir .Bu niteliklerinden dolayı kapılara asılması yapılmıştır.
- 3.Hıdırellez sabahı devesil ve benzeri otlar ile tütsü yapılır. Bazı güçlere kaşı korunacağına inanılmış. Gelenekler bölümünde tütsü ve tütsü ile yapılan inançlara geniş olarak yer verilmiştir.
- 4.Ateşten atlanınca günahlardan arınılacağına bulaşıcı hastalıklara karşı korunacağına inanılmış. Ateşi bir nevi aşı gibi uygulamışlar.
- 5.Hıdırellez sabahı sağılan sütün dağıtılması ve bir kısmından da taze peynir yapılıp dağıtılması o malın zekatı ve bir nevi Hakka şükranının ifadesi olarak kabul edilip uygulanmış .Bu gün bilinmediği için yapılmamaktadır.
- 6.Salıncağta sallanırken yapılan dua ve niyetlerin olacağına sallanılmak suretiyle de bazı günahlardan kurtulacağına inanılmış. Ve uygulanılmış.
- 7.Gün doğmadan ekinleri dolaşma geleneği ve inancı varmış. Doğanın yeniden yaratıldığına inanıldığı için bu yenilme içinde bulunmanın insanlara bazı yararlıklar getireceğine inanılmış .O anı ve duyguyu yaşamak ve duymak inancı ile uygulaması günümüze kadar gelmiştir.
- 8.6 Mayıs sabahı gün doğmadan çiğ üzerinde yuvarlanılırsa yeni hayatın yeni doğanın gücünden bünyesine aktarılacağına inanılır ve uygulanılmış. Bedenine girmesi ile sağlıklı olma isteği bulunmaktadır. Ayrıca akan bir çeşmeden yüz yıkanılmış. Ayrıca gece düşen çiğ damlacıklarını toplayıp yüz yıkanılmış.
- 9.Hıdırellez sabahı suya giden kişi evinden götürdüğü tere yağı çeşmenin taşına sürer ve çeşmeden alınan suyun dinçlik ve yeni bir yaşam gücü vereceğine inanılmış. Hayvanların verim gücünün artacağına inanılmış.

10.Bütün gece uyumayanların hıdırellez çiçeği toplamaya hakkı varmış. Ancak sabaha kadar uyumadan durursa bu uygulamayı yapabilirmiş. Bunun içinde inançla sabır olmalıymış.

11.Hıdırellez sabahı gün doğmadan akan bir derenin üzerinden atlanır ondan sonra salıngaçtan sallanırmış.

12.Arpa ve çavdar başağı ile genç kızların saçlarını belik yaparak örmesi geleneği varmış. Ayrıca o günleri yaşayanların başlarına ve yakalarına gül takılması geleneğinin varlığından söz ediyorlar .Ayrıca yaşlısı gencin elinde hıdırellez yerinde ellerinde birer demet çiçek vardır. Çavdar ve arpalar hıdırellez zamanı başak çıkarırlar. Saçlara örülen belikler başak sırasını andırır .Hele yeşil başak ile örüldüklerinde bu gün hayal bile edemeyeceğimiz güzel bir başak görünümü verirmiş.

13.Ağaç kaşıklar ile o sabah yemek yenilirmiş .O sabah evde misafirlerin dahi kaşıkları toplanır yakılırmış. Eğer kaşıkların içinde yanmayan olursa o eve o gece Hızır'ın geldiğine inanılırmış.

14.Hıdırellez çöreği yapıldığı zaman 12 eşit parçaya bölünür .İlk parça niyet Hızır a çekilir. Çekilen parçalarda çörek içinde ki para kime çıkarsa o sene ki varlığın ona çıkacağına inanılır. İkinci parça tarlalara sonra evde en büyük kişiye çekilir.

15.Taze peynir yeme geleneği uygulanırken eğer ev sahibi tarikat ehli ise bir Mürşit veya Dervişe duadan evvel kısa bir çırak uyarması yaptırılır.(Tarikat kuralına göre mum yakılması)Dua ananeye göre bundan sonra yapılır.

16.Hızır ve İlyas'ın bu gece buluştuğuna inanılır. Yazın başlangıcı kışın sonu olarak kabul edilir.

17.Eskiden evlerin dışları toprak ile iç kısımları kireç ile sıvanırdı .Bu işlem hıdırellez'e bir ay kala yapılırmış.

Hıdırellezide 3 hafta geçmeden siva yapılmazmış.3 Perşembe geçmeden)Toplam 7 perşembe uygulamalarda ilke edinilmiş. Bu konuda geniş açıklama Kurban geleneklerimizde geniş bir şekilde anlatılmıştır.

18.Koyun sürüsü olanlar hıdırellez de yazı gördük başağı gördük diye malı zekatı için körpeli kuzulardan kesilecek kıvama gelmiş olanlardan birini kesip dağıttığı gibi bir kaç haneye yemek veriyormuş .Amaç kula yapılan hizmetin yani "Halka hizmet Hakka hizmet" inancı ile yapılıyormuş. Bir nevi gönül birleme bir gönül e girmedir.

19.Genç kızların gelecekte evlenip yuva kuracakları eşi ve iyi bir hayat için bu niyetle gül dibine yüzük saklarırmış. Yüzükleri bir kaba koyarlarmış. Kabın içine de su konulurmuş. Bu su niyet ile hıdırellez sabahı gül dibine dökülürmüş.

20.Değirmencik oyunu sonrası bitiminin ardından değirmenin toprağı tüm ambarlara saçılır. Bolluk ve bereketin artacağına inanılır. Bu geleneğimiz

günümüzde de halen uygulanmaktadır .Değirmencik oyunu etraflıca geleneklerimizde açıklanmıştır.

21.Hıdırellez gecesi(5 mayıs akamı) tüm köylerimizde ahırların ve ağılların üzerlerinden silah atılmaktadır. Bu inancın niçin yapıldığını sorduğumuzda hayvanların bulaşıcı hastalıklara yakalanmaması ve çok olması dileğinden kaynaklandığını söylüyorlar.

22.Var ve yok mayası tutulur ona göre dilek tutulup yapılan ekmeğin konu komşuya geleneğe göre dağıtılması inancı varmış. Bu gün bile pek çok yaşlılarımızın hatırlamadığı geleneklerimizdendir.

23.Hıdırellez gecesi Hak'tan dilenen dilekler edilen dualar Hak katında kabul ve makbul olunmuş. Bu günde inanılan bir itikadımızdır.

24.Trakyada'ki AMUCA Kabilesi ve diğer Ehli-Beyt tarikatlarının GÜL'e karşı aşırı derecede sevgileri ve itikatları vardır. Hatta iki tarikat mensuplarına halk GÜLŞENİ(Gülşani) lakabını takmıştır Ali Koçlulara ve Şeyh Bedreddinilere).Bu iki tarikatın GÜLŞENİ tarikatı ile bir alakaları yoktur.Biri Şeyh Bedreddini tarikatı diğeri ise Seyyit Ali Sultan'a bağlı evladiye kolu olan ALİ KOÇLULARDIR .Manilerimizde ve türkülerimizde gül büyük yer tutmaktadır. Nedenini araştırdığımızda çeşitli şeyler söylenmesine rağmen net bir cevap alamadık .Aşağıdaki örneğin bu konuya bir fikir vereceğini umduğumuz için yazıyoruz.

"Hıdırellez adetlerinde bir gül ağacı unsuru ortaya çıkıyor. Bunun sebebinin Hızır ile İlyas'ın hıdırellez gecesi bir gül fidanı dibinde buluşacakları olduğu müşade edilir." (7)

Bektaşî ve Alevilerde gül nefeslerimize bile konu olmuştur.

Örneğini yazacağımız bu dörtlüğün iki şaire de mal edilmektedir. Ümmi Sinan'mı yoksa Seyyit Nesimi 'yemi olduğunu bilemiyoruz. İlk iki dörtlüğünü yazıyoruz.

Bu gün ben Pirime vardım

Pirin Cemal'i Güldür gül

Oturmuş taht makamına

Tahtı revanı güldür gül

Gül den terazi tutarlar

gülü gül ile tartarlar

Gül alır gül satarlar

çarşı pazarı güldür gül.

25.Hıdırellez de ve Nevruz da mezarlıklar ziyaret edilir. Dualar okunur. Mezar üzerleri temizlenip bakımları yapılır. Fani dünyanın manevi gücünün de olduğu hatırlanır ahiret e geçmiş bulunanların da anılması yapılır. Onlar için ha yır işleri yapılır.

26.Bir çok kişi hıdırellez geleneklerinin hatta oyunlarının bile orta Asya inançlarından olan Şamanizm'e bağlıyorlar. Sadece Trakya da tarikat kökenli olan Amuca kabilesinin biyografisini toplamaya başladığımda % 90 inanç

ve geleneklerinin itikatlarının Şamanizm ile bağlantılı olduğunu gördüm. Bazıları isim ve şekil değiştirmesine rağmen özünden fazla uzaklaşmamıştır.

27.Hıdırellez günü yapılan nohut ekmeğinin bolluk ve bereket mayasının o eve geleceğine inanılmıştır. Bu gün bileni ve uygulayanı hemen hemen yok gibidir.

28.Tarikat kökenlilerin Hızır'a olan inançları büyüktür."Kul sıkışmadıkça Hızır yetişmez" derler. Biri zor anında yardım görürse "Hızır gibi yetiştin" denilmesi bu inancın uzantısıdır. İnançın etkileri Bektaşî ve Alevî ozanlara da yansımıştır. Tekirdağın Kılavuzlu köyünden merhum Ali Engin (SADAYÎ)'nin bir nefesini örnek teşkil ettiği için yazıyoruz.

Müminler derlenip bir cem olurlar
Hızır İlyas demine hü demek için
Bu kutlu günde hep bir candır
Hızır İlyas demine Hü demek için
Ne güzel erkan kurmuş erenlerimiz
Derlenip hep birlikte devran süreriz
Evliyanın enbiyanın halini güderiz
Hızır İlyas demine Hü demek için
Şirin olur cümle olur bu günde
Şen şükran olun canlar Ayn-i cemde
Şifa bulurlar nuş çöker ol cemde
Hızır İlyas demine Hü demek için
Şükür bizleri bu erkana ulaştırana
Aşık olsun böyle Cemale hizmet ocağına
SADAYÎ bu gün eriştik güzel bahara
SADAYÎ bu gün eriştik güzel bakarım
Hızır İlyas demine Hü demek için.

29.Eskiden her kez in evinde hıdırellez sabahı ateş yakılmaz hayvanların ve insanların üzerinden atladığı kutsal ateşten evin ocağına ateş getirilirmiş. Bu inanç ve itikat la yeni bir hayata başlanırmış. Ateşin insanın yediklerini pişirdiği ve ısınmada kullandığı için ayrı bir kutsiliği vardır .Hıdırellez ateşine Hızır'ın gücü geldiği inancı ile ateş oradan alınmakta imiş.

Mayıs akşamı herkez evlerini önüne bolluk bereket getirsin diye darı saçarmış.

31.Hıdırellez akşamı gök kapılarının açılacağına Hızır'ın gelip kısmet dağıtacağına inanılırmış.

Bu gece kısımete ihtiyacı olanlar sabaha kadar uyumayarak Hızır'ı beklermiş. Eğer uyanursa Hızır kısmetini veremediğinden gidermiş. (8).

HIDIRELLEZ GELENEKLERİ.

1.HIDIRELLEZ DE HAYVANLARIN YEŞİL DALLA SIĞIRA KOVULMASI GELENEĞİ.

Genelde hayvanlar sığıra kuru dal veya sopa ile götürülür. Hıdırellez sabahının bir özelliği inancı o gün tüm kainat yeniden yeşerir ve hayat bulur diye inanılır. Sadece bu güne özgü olarak sığıra hayvanları getirenlerin

ellerinde yeşil dal vardır. Bu hayatın yeniden başlangıcını ve doğanın uyanışına olan inancın bir göstergesi ve yaşayan uygulamasıdır. Bu şekilde yorumlanabilir .Yeşil dalın mutlaka meyve veren bir ağaçtan olması gerekiyormuş. Bu gün azda olsa hala uygulanmaya çalışılan geleneklerimizdedir.

Bolluk ve bereket getireceği inancıda bu saydıklarımıza ilave edilir.

2.KAPILARA ISIRGAN OTU ASILMASI GELENEĞİ.

Isırgan denilen bitki elle dokunulduğu vakit ısırır şekilde insanın elini yaktığından bu adla anılmaktadır .Bu bitki hemen hemen her yerde yetişmektedir. 5 Mayıs akşamı tüm kapı olan her yere küçük çocuklarca asılır. Kötülerin ve kötülüklerin o eve veya haneye bu ottan dolayı giremeyeceğine inanılmış. Zamanla asıl amacı unutulmuş nedeni bir çok geleneğimizdeki gibi bilinmeden uygulanıyor olmuş .Bu gece evlerinin önüne her kez darı saçarmış. Ayrıca ısırganlar sayesinde cadıların ve kötü ruhların o eve giremeyeceğine inanılmış .Isırgan otunun bulunmadığı yörelerimizde dikenleri

Çok fena batan ısırganı pek aratmayan yemişgen dalları asılmış. Yemişken dikensi bir bitkidir. Halk o geceye özgü bazı bitki köklerinden tütsü yapıyorlarmış .Bu bitkiler halk arasında ayı kulağı ve devesildenilen bitkilerin köklerinden yapılmış .Bu gün bilinmediği gibi yaşlılarımızın pek çoğu bile hatırlayamamaktadır .Bu geleneğin kökeni buhur ile yapılan tütsülerin bir uzantısıdır. Bu tür tütsüler ile o yıl boyunca kötülüklerin uzaklaşacağına inanılmış. Hala matem geleneklerimizde yapılan buhur türü tütsüler kökeni Şamanizm'e dayanmaktadır. Yapılış nedenlerini net olarak açıklayacak kişilere rastlayamadık.

Kaynak kişi.Halil Ulu.K.eli/Babaeski Osmaniye.1935.İlkokul.

Nafiz İnal.Tekirdağ/Kılavuzlu .1935.İlkokul.

3.HİDIRELLEZ ATEŞİNDEN ATLAMA GELENEĞİ.

5 Mayıs akşamı tüm kapılara ısırgan asılmasından sonra mahalle aralarına ateşler yakılır .Ateş biraz yanınca alevi azalınca tüm mahalleli 7 defa bu ateşten atlanır. 7 rakamının hıdırellezi geleneklerinde ayrı bir yeri vardır. Ateşten atlamakla bu gece tüm günahlarından sıyrılacağına arınılacağına inanılmış .Ateşin kutsiliği burada ön plana çıkmaktadır. Ateşten atlayanların demir gibi sağlam olacağına olan inanç eski Türk inançlarının uzantısıdır. Ateşten atlayanların bazen kaza ile ateşe basmaları ile gülenlerin yanı sıra ağlayanların da bir arada olması ayrı bir ahenktir. Hıdırellez ateşi geniş şekilde tek adlıların ateş yakmasında anlatılmıştır.

4.TAZE PEYNİR YENİLMESİ GELENEĞİ.

5 Mayıs günü koyunlar ile kuzular ayrılır .Koyunlar Petrov'a kadar sağılırlar. Petrov:Halk arasında hıdırellezi 60 veya 70 gün geçtiği zamana verilen addır. Bu sabah sağılan sütün bir kısmı fakir fukaraya konu komşuya dağıtı lırmış. Kalan süttten de taze yenilmek için peynir yapılmış.

Bu geleneğimiz yakın zamana kadar pek çok Amuca köylerinde uygulanmakta imiş. Bu gün nadir de olsa bazı köylerimizde uygulandığına tanık olmaktadır. Bu geleneğin yapılacağı gün 5 Mayıs akşamıdır. Gündüzleğin geleneği yapacak evin görevlendirdiği bir kişi (Bu genellikle kadınlardan olmaktadır) çağıracağı kişilerin evlerine giderek çağırır.

Geleneği uygulayacak hane bir yol erkana bağlı ise Erkân açılır .Genelde Bektaşî yoluna bağlı olan köylerimizde hane sahipleri bu gün hizmet tazelmeye yaparlar. Koyunların ilk doğmuş kesilme durumunda olan bir kuzusunu keser. Sofralar hazırlar. Bu bir nevi muhabbet açmadır.

Bu geleneğin niçin neden yapıldığını sorduğumuz da ise yaşlılarımız ; “Bu güne ermek büyük mutluluktur. İnanç olarak yeniden doğmak bahara ermek bolluk berekete ulaşmaktır. Uzun ve zorlu geçen kış günleri sonrası hayvanların yiyecek ve içeceği kırlarda olmaktadır. Eskiden pek çok hayvan zorlu kışları atlattıktan sonra ölmekte idi demekteler. Bu geleneğin gerçek ifadesi Hakka şükür ifadesidir .O gün yalın taze peynir üzerine ÇOR otu serpilerek sfera getirilir

Ananeye göre köyde Mürşit veya Derviş varsa dua için çağırılmış. Peynir yenilmeden evvel gülbag (Türkçe dua) çekilir. O haneye ve tüm millete yeni yılın bolluk ve bereket getirmesi istenilmiş. Hane sahibi bir kaç konu komşusunu da çağırır bir kaç sofraya yemek verilmiş. Sofralara taze peynirde getirilmiş. Bu günde

peyniri normal zamandan ayrı bir biçimde yeme yapılmış .Elini başının üzerinden aşırarak kulağının hizasından ağzına götürmek yapılmaya çalışılmış. Herkez bunu yapmaya çalışmış .Süt ve ondan elde edilen ürünlerin o yıl bol olması niyeti ile yapılan bu gelenek bir nevi zekatı niteliğinde imiş .Hakkın rızası kazanılmak istenilmiş. Cemaatları bir birine kaynaştırması açısından yararlı bir geleneğimiz imiş .Bu gün pek çok yeni yetişenlerin bilmediği bu geleneğimiz koyunculüğün azalan meralar dolayısıyla bırakılması geleneğin unutulmasını kolaylaştırmıştır. Her ne kadar yapıldığı söyleniyorsa da unutulmuş geleneklerimizdendir.

Bu gün Tekirdağın Kılavuzlu Köyünde Murtaza Can tarafından hala bu gelenek her yıl uygulanmaktadır

Kaynak kişi.Hayrettin Arslan.Tekirdağ/Kılavuzlu.1938.İlkokul

5.HİDİRELLEZ SABAHİ SALINGAÇTA SALINMA GELENEĞİ.

Hıdırellez akşamı kızlar kendi aralarında bir evde toplanıp eğlenirlermiş. Şimdi sadece 5 mayıs akşamları belli vakit e kadar kendi aralarında toplanmaktadırlar. Eskiden toplanıldığı zaman bu ev nişanlı bir kızın evi olmakta imiş .O gece zamanın gereçleri ve ananesine göre eylemişlermiş .Yine sabahleyin gün doğmadan toplanan kızlar akan bir derenin üzerinden atlar salıncaklarda sallanırlarmış. Salıncakta sallanırken dilekler tutulmuş. Yeni oluşumlarda insanlar kendilerini bazı şeylerin oluşması için şartlandırıyorlarmış .Gönül birleme

yapılmasını o günün şartlarına göre icra ediyorlarmış. "Bu sabah genç kızlar temiz giyinirler ve akan bir çeşmeden veya pınardan su almaya giderlermiş .Giderken yanlarında götürdükleri yağı çeşmenin veya pınarın taşına sürerlermiş. Daha sonra salıncakta sallanırlarmış. Bu dilekler mani söyleyerek yapılmış.

Hem olsun gardaş'ım hem olsun

İnceğimiz sütlü olsun

buzacığımız butlu olsun

Kardaşımın saçı kayış kadar olsun

Beli kiriş kadar (kalın) olsun.

Söylene manilerden genç kızların bellerinin kalın olmasının gelin beğenirken bir tercih sebebi olduğunu anlıyoruz.

Belleri kalın kızlar güçlü olacağından ve köy yaşamı içinde haneye yeni girecek üyenin iş gücü açısından taşıdığı önem nedeni ile böyle bir tercih doğmaktadır. (9).

Yukarıda değişik örneğini gördüğümüz maninin bir benzerini daha yazıyoruz. Manilerin çoğunlukla aynen olması akla Amucaların kültür değerlerini çok iyi koruduklarını getiriyor. Bizlere çeşitli yalanlar ile dil uzatanların acaba benim diyebileceği bir kültürü ananesi var mıdır?

Hem olsun kardaşım hem olsun

Babamın kesesi para dolsun

Hem olsun kardaşım hem olsun

İnceğimiz sütlü olsun Hem olsun

kardaşım hem olsun

Buzacığımız etli olsun

Hem olsun kardaşım hem

olsun Babamın kesesi paralar dolsun

Hem olsun kardaşım hem olsun

Bu mani dileğe göre uzayıp gidiyormuş. O sabah ekinler gün doğmadan do laşılırmış. Çimenlerde yuvarlanılırmış.

Kaynak kişi.Mürvet Engin.Kırklareli Deveçatağı 1958.İlkokul.

Fatma Yetişir.Kırklareli.Deveçatağı.1923.İlkokul.

Remziye Çakır.Kırklareli/Tatlıpınar.1957.İlkokul.

Hanife Gümüş.Kırklareli/Malkoçlar.1953.İlkokul.

6.HIDIRELLEZ AKŞAMI KÖYÜN TEK

ADLILARININ ATEŞ YAKMALARI GELENEĞİ.

Halk arasında tek isimlilerin ateş yakması olarak ta bilinmek te imiş. Eskiden her köyde 5 mayıs akşamı isimleri tek olanlar insan oğlunun ilk ateşi yaktığı şekilde fındık ağacını sürterek ateş yakarlarmış. Aynı geleneğimiz Balıkesir'in Er

tuğrul köyümüzde ise tek adlı iki kardaşın yakması şeklinde yapılmış. Bu işe havanın kararması ile başlanırmış. Bu işi yapacakların geleneklerimizde

boğmaca deliğini kazanın nasıl çıplak olarak kazıyorsa burada da bu işi yapanlar belden yukarısı çıplak oluyormuş. Amaç ilk insanın yaktığı ateş şekline ve durumuna uymak imiş. Her geleneğimizin güncel yaşantıdan bir farklılığı ve inandırıcılığına rastlıyoruz. Yakılacak ateş geleneğin icrasına uygun bir yerde yakılmış. Çünkü gün doğması ile insanı ve hayvanı bu ateşten atlatılmış. Ateş yakıldığı zaman her kez geçeceği yere üç ağaç birbirine çatılarak ateşin üzerine dikilmiş. Bu çatılan ağaçlara bir Kur'anı Kerim asılmış Kur'anı Kerim'in şefaatinde medet umulmuş. Ateşten atlayarak geçerken aynı zamanda Kur'anın altında geçmiş oluyormuş. Bu ateşten köyde bulunan insanı hayvanı geçiriliyormuş. Evlerine giderken her kez ocağını yakmak için bu ateşten bir parça götürüyorlarmış .Bu ateşin mutfaklarına bereket ve mutluluk getireceğine yürekten inanılmış. Bu geleneğimizi yaşı 58-60 yaşından küçüklerin hatırlamadığını gördük. Bu gün bilinmeyen ve yapılmayan geleneklerimizdendir. Türklerin ateşe ve ocağa verdikleri önemi burada belirtmesi açısından önemlidir. Hatta bu ateşten geçenler ile görüştüğümüzde yıl hiç bulaşıcı hastalıklara yakalanmadıklarını ısrarla ve inanarak tekrarlıyorlardı.

Kaynak kişi.Mehmet Orhan.T.dağ/Kılavuzlu.(1905-1995).İlkokul

Rıfat Savaş.Balıkesir/Ertuğrul.1953.İlkokul.

Bulaşıcı hastalıklara ağaçları birbirine sürterek elde edilen ateş ile hayvanlar tütsülenirdi. (10)

7.GÜL DİBİNE YÜZÜK SAKLAMA GELENEĞİ.

5 Mayıs gecesi kızlar yüzüklerini bir kaba toplayarak niyet ile (dilek tutarak) saklıyorlarmış. Yüzükler gül dibine konulurken içine kabın suda konuluyormuş. Yüzükler sabah gün doğmadan alınmış. Suyu gül dibine dökülmüş. Derince bir kabın içine konulur üzerinde kırmızı bir tülbent ile örtülmüş. Bu kap odanın ortasına konur etrafını da kızlar sararmış. Her mani söylendiğinde tülbentin altından bir yüzü alınarak o maniyi çıkan yüzük sahibinin niyetine sayarlarmış. Çıkan yüzük yeniden kabın içine atılarak kuraya katılma hakkını kazanırken yüzüğü çıkan bu vesile ile arkadaşlarına sataşmalı mani atması önlenirmiş. Şansı yaver gideninin yüzüğü yeniden çıkabilirmiş. Amuca Kabilesini Şeyh Bedreddin' i tarikatına GÜLŞENİ denilmesi güle olan sevgilerinden dolayıdır. Gül Bedreddin kokusu tarikatı deniliyor. Aynı şekilde Bektaşilerde de gül üzerine çeşitli yorumlar yapılmıştır. Bu günde dileklerin kabul olunacağına şanslarının gül gibi açılacağına inanmışlardır. O zamanın inanılarak yapılan bir nevi eğlencesi itikadı imiş. Bu gün unutulmuş geleneklerimizdendir. Bu geleneğimiz Balıkesir'deki Ertuğrul köyümüzde yakın zamana kadar uygulanmış .Mani bitiminden sonra iki kız yere oturur ayaklarını uzatır ayak ayak üstünden atlama oyununu oynamaya başlıyorlarmış. Köy delikanlıları da kızları uzaktan seyrediyorlarmış. Aşağıda verdiğimiz maniler bize Balıkesir'in Ertuğrul köyünden yollanmıştır.

Dolmuş geliyor dolmuş
Hendekleri atlasın
Aldı gitti yarimi
Tekerleği patlasın.
Cam cama ekle yarim
Dibi bekle yarim
İki tane agam var
İki yıl bekle yarim.

Tren yolu çim çiçek
Trenler geçmiyecek
Orta boylu sevdiğim
Sigara içmiyecek.
Karaağacın altında Cam
Serine gel serine
Analar kız doğurmuş
Vermiyor sevdiğine.

Kaynak kişi.Yaşar Kayalar.Tekirdağ/Kılavuzlu .1927.İlkokul.
Rıfat Savaş.Balıkesir/Ertuğrul.1953.İlkokul.

8.NOHUT EKMEĞİ YAPILMASI GELENEĞİ.

Eskiden nohut unundan ekmek yapılırmış .Niçin yapıldığını bilen yok. Yaşlılarımıza sorduğumuzda sadece tadı çok güzeldi diyorlar. Nohut yapı itibarı ile ısladığı zaman kabaran hoş lezzetli bir sebze olduğundan bir maya gibi kabul edilip yapılıyormuş. Anlattıklarından bu kanata vardık. Nohut ekmeği pişirildiği zaman tüm çevreye kokusu yayılırmış. Konu komşu ya biraz soğuduğu zaman dağıtılırmış. Eskiden köylerimizde fırınlarda ekmek yapılırken her hane fırından çıkan ekmeğin den bir parça komşusuna gönderilirdi. Çocukların ellerine de tere yağ sürülerek verilirdi. Yalnız sıcak iken ekmek verilmez daha tarlasına gitmedi diyerek sıcak ekmeğin midelerine yapacağı zarar önlenirdi.

Kaynak kişi.Rıfat Savaş.Balıkesir/Ertuğrul.1953.İlk okul.

9.KIZ ÇOCUKLARININ BAŞINA ÇAVDAR BAŞAĞI TAKILMASI.

Bu geleneğimiz ile bize ayrıntılı bilgi Ertuğrul köyümüzden geldi .Nedeni tam olarak bilinmemekle beraber başakların tam düz olduğu anlar belığın saç örgüsüne benzer. Başakların belikler kadar uzun olması dileği ile bu geleneğin yapıldığını sanıyoruz. Ertuğrul köyünde DURAK NENE adlı yaşlı büyüğümüz kızlarına ve torunlarının saçlarına takıyormuş. Çavdar diğer tahıllardan başak itibarı ile hayli geniş ve gösterişlidir. Hıdırellezde başak çıkarması da bu uygulamaya neden olabilir. Hatta bu günde kızların belikleri başaklar ile örülürmüş. Geleneklerimize göre hala kızlarımız ve kadınlarımız başlarına DARTMA denilen bir tür beyaz örtü örterler .Beyaz baş örtü üstünde yeşil başaklar güzel görüldüğü için gelenek halini almış olabilir. Başakların belik kadar olması dileği de yapılmış olabilir.

Kaynak kişi.Rıfat Savaş.Balıkesir/Ertuğrul.1953.İlkokul.

10.HIDIRELLEZ SABAHİ KÜÇÜK ÇOCUKLARIN SIĞIRLARI OTLATMASI GELENEĞİ.

Hayvancılıkla uğraşan kabiledede hala bazı gelenekler devam etmektedir. Kış aylarında bile yöreye göre sığırtmaç tutuluyormuş .Bazı yörelerimizde kış ayı bitiminde tutulup kasım ayında bıraktırılıyor .Bazı yörelerimizde eskiden kış ayların dada sığırların otlatılmaya çıkarılıp yağış olmadığı zaman sığıra gönde rilir o zamanki kuytu ağaçlık ve kovuklarda hayvanlar otlatılırmış .Bize gelen gelenek bilgisi bunun

eskiden tüm yörelerde bu şekilde uygulandığını bulmamıza yaradı. O zamanlar iki dönem hizmetkar tutuluyormuş. Kasım hıdırellez Hıdırellez kasım arası. Bu gün sadece kasımdan (7 kasımdan) kasıma pazarlık ile kişiler tutulmaktadır. O zamanlar 7 kasım 5 mayıs geçerli imiş. Sığırtmaçlar 5 mayıs akşamına kadar hayvanları güdüyorlarmış.6 Mayıs sabahı sığırları küçük çocuklar toplar o gün otlatmaya giderlermiş. Bu gelenek Ertuğrul köyünde yakın zamana kadar uygulanmış. Ormanlık alan olan ÇANLI DEDE mevkiğinde otlatıyorlarmış. Hayvan sahipleri bu gün hayvanlarına bakan çocuklara hayvan başı birer yumurta verirlermiş. Bu gün hayvanlara bakacak kişi tutulmadığından zorunlu olarak ihtiyacı bu şekilde halletmişler .Bu geleneğimizin hıdırellez ile bağlantısına gelince açık olarak bir bağlantısı yoktur. Hatta hıdırellez ile hiç alakası da yok denilebilir. Hıdırellez halk arasında inanç olarak yeniden doğma bir umut olduğundan gelecekleri olan erkek çocuklarının bu günde kendilerine güven sağlamaları işe yaramaları olarak tanımlanabilir.

Kaynak kişi.Rıfat Savaş .Balıkesir/Ertuğrul.1953.İlkokul.

11.DEĞİRMENCİK OYUNU GELENEĞİ.

Amuca Kabilesinin hıdırellez geleneklerindedir. Eskiden hıdırellezler üç gün yapıldığında son günü uygulanmakta imiş. Bu gün genellikle iki gün yapıldığından ikinci günü uygulanıyor. Hıdırellez gelenekleri içinde en çok önem verilen ve uygulananıdır.

"Köy seyirlik oyunlarını oluşturan biçimleyen önemli özellikle Orta Asya kültürüdür. Orta Asya yaşam biçimini inan özellikleri Anadolu yerli halkının kültürüne İslamlığa karşı devam ede gelmiştir. (11)."

Bu özelliği Amuca Kabilesinin görenek ve geleneklerine bol miktarda görüyoruz. Önce bu oyundan buğdayı temsilen bol miktarda toprak getirilir .Oyun yerinin ortasına yığılır .Bu toprağın etrafına kadınlar kızlar el ele tutunarak bir halka oluştururlar. Bu halka değirmenin taşını ve değirmeni temsil eder. Toprağın başında oturan iki yaşlı kadın değirmenin yeni ve eski sahibini temsil ederler . Yani bunlardan biri alıcı diğeri de satıcı rolünü oynayacaktır. Oyun başlamadan evvel halkanın içinde küçük kız ve erkek çocukları bulunur. Bunlar değirmenin taşına sıkışmış taşları veya kamaları temsil ederler .Pazarlık anlaşma ile sonuçlanmadan halkanın dışına çıkarılmazlar. Bunlar bulunduğu zaman değirmeni temsil eden halka yeni sahibine itaat etmez. Bu arada buğdayın başında olanlar türküler söylendiği süreç içinde önlerin deki temsili buğdayları (toprakları) ilk insanın buğdayı un yapması gibi taşlar ile öğütürler. Pazarlık bitince halkanın dışında değirmencinin eşeğini temsilen bir kadın vardır. Bu kadının evlenecek çağda erkek evladı olan annelerden seçilmesi gelenektir. Yani kaynana adaylarından seçilir. Değirmenin sahipleri için bir özellik aranmaz. Ama yinede ağzı laf çevirecek oyuna ahenk katacak kişi olmasına özen gösterirler. Bu kişiler genelde hemen

hemen her sene aynı kişiler olmaktadır. Bu kişilerin değirmencik manilerini iyi bilmesi oyunda kopmaları önlemektedir. Eşek olacak kadının sırtına eski bir teneke bağlanır. Teneke sırtına kadınların çarşaf veya feraceleri ile sarılarak bağlanır. Tenekenin eski olmasının sebebi oyun boyunca değirmenin halkası dışında dönülürken eşeğin sahibi şakadan sopayla vurduğundan hasar göreceği içindir. Eşek eskiden değirmene tahıl getiren vasıtaların başında gelmiş. Eşeğin sahibi değirmenin yeni sahibidir. Pazarlık yapılırken eşekte halkanın içinde bulunur .Eşek oyunlar sürerken yeni gelinlere ve gelin olacak çağa gelmişlere şakadan askıntı olur. Sahibi bu anlar da sopa ile ona vurup kovalar. Aslında teneke eşeğin sırtındaki buğdayı temsil etmektedir. Burada şenlik yaratılması için kişilerin konuşmaları çok önemlidir."Şaka ile azdı bizim eşsek yemi fazla geliyor " gibilerden şakalar yapılır.Buna kimse kızmaz oyunun ahenki bozulmaz. Oyunun oynanması için gerekli kişi ve malzeme gelince eski ve yeni sahibi pazarlığa başlarlar .Satıcı olan değirmenin methini anlatır. Sağlam olduğunu söyler. Bunu da alıcıya kanıtlamak için değirmeni sağa sola döndürür. Bunun için değirmene "AK HOROZ PAK HOROZ ELLİ AVUK BİR HOROZ GEL MALIM GEL" deyip 3 kere sağa 3 de sola döndürür. Alıcı pazarlığı ucuza kapatmak için bazı kusurlar bulur. İsteddiği değeri vermek istemez. Seyirlik oyunlardaki ciddi ve inanarak rol yapanlar seyredenlere hoş vakit geçirirler. Kişilerin kabiliyetine göre pazarlık tatlıya bağlanır .Ama yeni değirmenci aynı maniyi söylediği halde değirmen bir türlü dönmez. Bu sefer bozuk malı sattığı idda edilir. Eski sahibi biz kamaları unutmuşuz diyerek küçük çocukları dışarı çıkarılırlar. Bu sefer yeni sahibi değirmene üç defa " AK HOROZ PAK HOROZ ELLİ TAVUK BİR HOROZ" diyerek dönüdürür. Eşek ve sahibi halkanın dışına çıkarlar. Toplam yedi defa dönülür.4 defa sağa 3 defada sola döndürülür. İki saate yakın bir süre içinde oyun tamamlanır. Pazarlık sonunda kalıplaşmış söz olarak al hayrını gör der. Değirmenci değirmene ilk hızı verir:DÖN ALLAH DÖN demesi ile halka koşar adımlar ile dönmeye başlar .Değirmencik manileri açılı ve kapanış manisi değirmenci manisi haricinde tüm maniler ikişer defa tekrar ile söylenir. Bu tekrarlamalar nefeslerimizde vardır. Oyun bitiminde her kez kadın kız birbirini ezercesine toprak almaya hücum eder. Her toprak alan ambarlarına saçar. Bolluk ve bereket getirmesi dileği ve inancı ile. Bu oyun ile hıdırellez de bitmiş olur. Her kez evlerine neşe ile dağılır. Sağ olana kismetse seneye nasip olur derler.

Kaynak kişi.Murtaza Engin.Tekirdağ/Kılavuzlu.1978.Ünversite öğrencisi. Hıdırellez oyunları gözlemlerinden.

DEĞİRMENCİK OYUNU MANİLERİ.

Ey değirmenci değirmenci
kuzum değirmenci
Sana gömleğimi vereyim

ögüt benim çavdarı buğdayı
Olmaz kadınım olmaz
oluklar dolmaz
Arkadaşım kavil gelmez
kaldır çavdarı buğdayı
Ey değirmenci değirmenci
kuzum değirmenci
Sana terliklerimi vereyim
ögüt benim çavdarı buğdayı
Olmaz kadınım olmaz
oluklar dolmaz
Arkadaşım kavil gelmez
kaldır çavdarı buğdayı
Ey değirmenci değirmenci
kuzum değirmenci
Sana elbisemi vereyim
ögüt benim çavdarı buğdayı
Olmaz kadınım olmaz
Oluklar dolmaz
Arkadaşım kavil gelmez
kaldır çavdarı buğdayı
Ey değirmenci değirmenci
kuzum değirmenci
Sana çoraplarımı vereyim
Öğüt benim çavdarı buğdayı
Olmaz kadınım olmaz
Oluklar dolmaz
Arkadaşım kavil gelmez
kaldır çavdarı buğdayı
Ey değirmenci değirmenci
kuzum değirmenci
Sana altınlarımı vereyim
ögüt benim çavdarı buğdayı
Olmaz kadınım olmaz
oluklar dolmaz
Arkadaşım kavil gelmez
kaldır çavdarı buğdayı
Ey değirmenci değirmenci
kuzum değirmenci
Sana nişanlarımı vereyim
ögüt benim çavdarı buğdayı
Olmaz kadınım olmaz
oluklar dolmaz

Arkadaşım kivil gelmez
kaldır çavdarı buğdayı
Ey değirmenci değirmenci
kuzum değirmenci
Sana telli uçkurumu vereyim
öğüt benim çavdarı buğdayı
Olur kadınım olur
oluklar dolar

Arkadaşım kivil gelir
indir çavdarı buğdayı.

Kivil. Rızalık gösterme anlamında kullanılır.

Özlem Engin.Tekirdağ/Kılavuzlu.1975.Üniversite

Murtaza Engin.Tekirdağ/Kılavuzlu.1978.Üniversite öğrencisi.

Bu mani ikişer sıra olarak söyleniyor. Birinci sıra bir defa ikinci sıra iki defa tekrar ediliyor.

Yağmur yağar kar serper

Bostanlara su serper

Serçenin altın küpesi

Altı arşın tepesi

İki sıra kırkmiş kırkmasını

Evde unutmuş dartmasını

Alim gelir Şah gelir

Bir ulu padişah gelir

Turna gelir akli karalı

Seni vuran avcı nereli

Ardından bu maniye geçiliyor.

Kartalım kartalım

nerelere yatalım

Eskice bir kürküm var

sarılalım yatalım DÖN MUHAMMED'İNİ SEVERSEN

denilmesiyle tüm halkadakiler ters
yöne dönüyor.Dön Muhammedini seversen nakaratı ardından hemen şu
nakaratı ekliyorlar.

Bir çörek yaptım yal gibi

Gelin yiyelim bal gibi

Karılar haram olsun

Kızlara helal olsun

Ardından her kez halkada ellerini bırakarak EKMEK EKMEK diyerek
alkışlarlar. Ardından da yatırların isimlerini sayarlar.Bunlar Bulgaristan
da kalmış Evliyaları dahi sayarlar .Veis Babam Hü Hü Çoban Babam Hü
Hü Murtaza Babam Hü HüAbdal Musa Babam Hü Hü Murat Baba Hü
Hü Veis Babam Hü HÜ Gaybı Babam Hü Hü Topçu Babam Hü Hü
Gül Babam Hü Hü diye devam eder.Ardından şu Manilerle oyun sona erer.

Eskiye nazaran önemini kaybetmiye başlamış olan hıdırellez gelenekleri hala yapılmaya çalışması gelecek kuşakların gayreti ile yeniden bilinçli olarak canlandırılmasa kaybolmaları pek zaman almayacaktır.

Dedem gelir Serez'den

Sopası var kiraz'den

Dedem şimdi yorgundur

Kalkar oynar birazdan

Kartalım kartalım

nerelere yatalım

Eskice bir kürküm var

sarılalım yatalım.

Bir çörek yaptım yal gibi

Gelin yiyelim bal gibi

Karılar haram olsun

Kızlara helal olsun

Hep birden halka durur

ve EKMEK EKMEK diyerek alkış yaparlar.Ve Ardıdan da Bu gün

Bulgaristanda kalmış ve hala etraflarında bulunan Yatırların adlarını

sayarlar. Veis Baba Hüü Hüü Gaybı Babam Hüü Hüü Topçu Babam

Hüü Hüü Mercan Babam Hüü Hüü Keşkek Babam Hüü Hüü Otman Babam

Hüü Hüü Murtaza Babam Hüü Hüü Çoban Babam Hüü HÜÜdiye devam

eder. Piyale Veis Baba bugün Bulgaristan'ın Göktepe köyündedir.Halen

bulunduğu yerin askeri alan içinde olması dolayısıyla hakkında yeterli

ilgiye sahip değiliz.Piyale Veis Babanın Tekkesinin olduğu yer yüksekce bir

tepe üzerinde imiş. Gaybı veya diğer adı ile Kaybı Baba Amucaların ilk kurduğu

köylerinde adıdır .Bu köyün Amucalar tarafından 1500 yıllarından

evvel kurulduğu söylenmektedir. İlk köylerimizden Malkoçlar'ın kuruluş tarihi

olmasa bile 1491 yılı kayıtlarda olması bize Amucaların Şeyh Bedreddin'i

isyanında Balkanlara gelmemiş olsalar bile kısa zaman sonra buralara sürgün

yapıldıklarını gösteriyor. Gaibler olarak ta bilinmektedir

.Kelime anlamı ile gelecekte haber veren anlamındadır.

Kaynak kişiler.

Hanife Çetin.Tekirdağ/Kılavuzlu.1930.İlkokul.

Mürvet Engin.Kırklareli/Deveçatağı.1958.İlkokul.

Emine Kurt.Tekirdağ/Ortaca.1958.İlkokul öğretmeni.

Özlem Engin.Tekirdağ /Kılavuzlu.1975.Üniversite.

Murtaza Engin.Tekirdağ/Kılavuzlu 1958.Üniversite öğrencisi.

Sevil Engin .Tekirdağ/Kılavuzlu köyü .1983.Lise

12.VAR MAYASI VE YOK MAYASI TUTMA GELENEĞİ.

Hıdırellez sabahı çiçek toplamaya sabaha kadar uyumayan gidermiş.

Gün doğmadan çeşmeden yüz yıkanır çeşmeden alınan su eve getirilirmiş. Yine

bu sabah gece düşen çiğ damlacıkları ile yüz yıkanmış. Çeşmeden alınan su ile

sabah toplanan su karıştırılarak bir miktar undan iki adet maya tutulmuş.

En çok çiğ damlacıkları mercimeklerde varmış. Mayalanan hamurların birine var mayası diğerine ise yok mayası denilirmiş. Hangisi kabarırsa onunla ekmek mayalar fırında pişirirlermiş. Yok mayası kabarırsa o yıl kıtlığın olacağına inanılır ona göre tedbirler alınmak istenirmiş. Eğer var mayası kabarırsa o yıl bereketli bir yıl yaşanacağına inanırlarmış. Fırında pişen ekmekler eskiden kullanılan adına FITA denilen önlüklerle dağıtılmış. Çeşmeye gün doğmadan gidildiğinde evden alınan tere yağ çeşmenin akan yerine yakın yere sürülürmüş. Yağlarının akan çeşme gibi bol ve bereketli olması dileği ile dilek dilenirmiş .Bütün bu geleneği yapanın mutlaka yaparken yürekte inanması gerekiyormuş.

Kaynak kişi. Fatma Arslan.1914.İlkokul Tekirdağ/Kılavuzlu.

HIDIRELLEZ MANİ VE TÜRKÜLERİ.

Hıdırellez de manilerin açılış ve kapanış manileri vardır. Belli bir sıra ile birbirini takip ederler. Tekirdağ'ın Kılavuzlu köyünde hıdırellez " Bismillah ile başlayalım işe " manisi ile başlamaktadır.

Açılış manisi.

Bismillah ile başlayalım işe

İşallah kağrı şişe

Ver Allahım bir bulut canım

Yar olan köye düşe.

Ardından sıralana manilere bir kaç örnek:

Ahladı haşlatalım

Dibini taşlatalım

Gelin kızlar buraya canım

Maniye başlatalım.

Sabah kalktım işime

Şeker kattım aşıma

Ben aşımı yeyince

Devlet kondu başıma

Açılış manisi ardından 5 Mayıs akşamı hangi gün ise onunla birlikte hıdırellezin ilk günü hangi güne denk geliyorsa mani o güne göre ayarlanır ve söylenir. Her mısra ikişer defa söylenir. İlk iki sıradaki " geliyoru" kelimesi söylenirken kolaylık olsun diye öyle söylenmektedir. Halka şeklinde dönerken söylenmektedir. Makamı ağırdır.

Şu dirillez geliyoru

Cuma akşamı geliyoru

Cuma akşamı gelen ellez

Benim yemenimi alan ellez

Beni sevdalara salan ellez

Şu direllez geliyoru

Cumartesi günü geliyoru
Cumartesi günü gelen ellez
Benim yemenimi alan ellez
Beni sevdalara salan ellez.

*Bu manilerinde diğeri gibi makamı ağırdır. Halkaya tutunan her kez bu mani ile maninin ritmine göre döner.

Kadınım bağları da
gülüm mülver gülü ver
Kız seni sorarlarsa
gülüm cafer gül cafer
Bir oğlumuz olsa
gülüm versek hocaya
Okuya okuya
gülüm çıksa hece ye
Kahvenin dolayı
gülüm armuttur armut
Kız seni soranlar
Mahmuttur Mahmut
Bir oğlumuz olsa
versek hocaya
Okuya okuya gülüm
gelse hece ye
Kahvenin dolayı
eriktir erik
kız seni soranlar
yörüktür yörük
Bir oğlumuz olsa
versek hocaya
Okuya okuya
gelse hece ye

Bu türkü daha uzatılırsa diğeri manilerimizde görüleceği gibi meyve adları sıralanarak devam eder.

*****.*****.*****.*****

Her yörenin kendine has manilerinin söylendiği maniler birbirini sırasıyla takip eder. Manilerin gidişatı ritmi sona doğru hızlanır. Hıdırellez manileri ağır başlar hıdırellez sonuna doğru hareketlenmektedir .Maniler geliş güzel seçilmemiştir Her manide bir olay bir anlam mutlaka vardır. Amaç eğlence ile halkı bir şeyler anlatmaktır .Ne yazık ki son yıllarda hıdırellezlerin önemi azaldığı için pek çok şeyleri değerinden yitirmektedir.

Sürdüm çayrıları düzdedir düzde
Otu çimeni bizdedir bizde
Şu komşunun gözleri bizdedir bizde

Uzun boylum boylum benim efendim
Çocuk alayı içinde seni beğendim.
Kaleden kale ye taş ben olaydım
Ela kaş üstüne kaş ben olaydım
Yalnız yatanlara eş ben olaydım
Uzun boylum boylum benim efendim
Çocuk alayı içinde seni beğendim
Kaleden kale ye ekerler darı
Ekerler içerler ederler karı
Yar senin için sakladığım ayva ile narı
Uzun boylum boylum benim efendim
Çocuk alayı içinde seni beğendim (Beyendim)
*****.*****.*****.*****

Bizim avlide(avluda) üç güzel var
gezer o dost gezer o
Biri gelin biri güvey
biri kız dost biri Gelin
güvey senin olsun
kız benim dost kız benim

Nakarat
Biner ata dayler (dağlar) aşar
bir efendim var benim
Ağzı ballı başı güllü
kokar o dost kokar o
Bizim avlide üç çiçek var
açar o dost açar o
Biri lale biri sümbül
biri gül dost biri gül
Lale sümbül senin olsun
gül benim dost gül benim

Nakarat
Biner ata dayler aşar
bir efendim var benim
Ağzı ballı başı güllü
kokar o dost kokar o
Bizim avlide üç aygır var
gezer o dost gezer o
Biri aygır biri beygir
biri at dost biri at
Aygır beygir senin olsun
at benim dost at benim
Nakarat
Biner ata dayler aşar

bir efendim var benim
Ağzı ballı başı güllü
kokar o dost kokar o
Bizim avlide üç ateş var
yanar o dost yanar o
Biri ateş biri duman
biri kor dost kor
Yalın duman senin olsun
kor benim dost kor benim
Nakarat

Biner ata dayler aşar
bir efendim var benim
Ağzı ballı başı güllü
kokar o dost kokar o

Bu tür Türküler hep bir ağızdan söylenmektedir .Bu türkü
Kırklareli'nin Deveçatağı köyünden yazılmıştır. Aynı türkü Tekirdağ'ın
Kılavuzlu köyünde şu şekildedir.

Bahçelerde üç güzel var
gezer o dost gezer o
Biri karı biri gelin
biri kız dost biri kız
Karı gelin senin olsun
kız benim dost kız benim
Bahçelerde üç güzel var
gezer o dost gezer o
Biri arı biri petek
biri bal dost biri bal
Arı petek senin olsun
Bal benim dost bal benim
Bahçelerde üç güzel var
Gezer o dost gezer o
Biri çeşme biri pınar
biri su dost biri su
Çeşme pınar senin olsun
Su benim dost su benim
Bahçelerde üç güzel var
gezer o dost gezer o
Biri aydır biri benzin (Benzin Beniz yüz anlamında)
biri pay dost biri pay
Ay benzin senin olsun
pay benim dost pay benim.

*****.*****.*****.*****.*****.***** *

NERGİZ. Bahçelerde genellikle kendiliğinden yetişen her ortama uyan kolay yetişen çiçek olan Nergizler halk tarafından sevilmiştir. Açık sarı koyu kavun içi olanları vardır. Tarikat inançlarında Nergiz çiçeğinin yeri önemli yer tutar. Selman Farisi' nin Hz.Ali den Hz.Muhammed'e götürdüğü çiçek yine Nergizdir.Bu hikayede kısaca şu olay anlatılır.Hz Ali'nin Mir'aç olayındaki gibi Selman Farisi'ye kendini kanıtlaması anlatılmaktadır. Nergiz çiçeğinin halk arasında söylenişi Merguz'dur.Manilere de bu şekilde yansımıştır. Genelde hıdırellez de manilerin ve türkülerin söylenirken eller el ele tutunup halka teşkil etmektedir.Eller ahenge göre sallanır.Nergiz'e söylenen manilerde iki karşılıklı gurup saf halinde karşılıklı düz bir sıra yaparak karşılıklı gidip gelirler.Manilerden de karşılıklı atışma daha iyi anlaşılır.

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Çık boyunu göreyim

Boyuna gömlek alayım

Karşı taraf cevap verir.

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Ne boyu gösterim

Ne gömleğini isterim

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Çık boyunu göreyim

Boyuna elbise alayım

Karşı taraf cevap verir.

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Ne boyumumu gösterim

Ne elbiseni isterim

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Çık boyunu göreyim

Boyuna evler alayım

Karşı taraf cevap verir

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Ne boyumu gösterim

Ne evini isterim

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Çık evini göreyim

Evine hasır alayım

Karşı taraf cevap verir.

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Ne evimi gösterim

Ne hasırını isterim

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Çık boyunu göreyim

Boyuna liralara alayım

Karşı taraf cevap verir.

Ah merguzum merguzum

Kara gözlü merguzum

Ne boyumu gösterim

Ne liranı isterim

Lira:Sarı lira olarak anlatılan altın'dır

*****.*****.*****.*****

Ahlat ağacı ahlat vermiŸ

daller (Dallar) çekemez

Hoy hoy dallar çekemez

Yeşil yaprak yeşil yaprak

kervan kırmış Yağmur geçemez

hoy hoy yağmur geçemez

Kardeşimden kardeşimden

mektup gelmiş Yardan geçemez

hoy hoy yardım geçemez

Eminem kardeşim dayler dumanı

hoy hoy dayler dumanı

Dağ Başı dağbaşı silada kerimdir

hoy hoy sila da kerimdir

Erik ağacı erik ağacı

erik vermiş daller çekemez

Hoy hoy daller çekemez

Yeşil yaprak yeşil yaprak

kervan kırmış Yağmur geçemez

hoy hoy yağmur geçemez

Kardeşimden kardeşimden

mektup gelmiş Yardan geçemez

hoy hoy yardım geçemez

Eminem kardeşim dayler dumanı

hoy hoy dayler dumanı

Dağbaşı dağbaşı silada kerimdir

hoy hoy silada kerimdir.

Armut ağacı armut ağacı

Daller çekemez
Hoy hoy daller çekemez
Yeşil yaprak yeşil yaprak
kervan kırmış Yağmur geçemez
hoy hoy yağmur geçemez
Kardeşimden kardeşimden
mektup gelmiş Yardan geçemez
hoy hoy yardım geçemez
Eminem kardeşim dayler dumanı
hoy hoy dayler dumanı
dağbaşı dağbaşı silada kerimdir
hoy hoy silada kerimdir.

Bu türkü 7 meyvaya kadar tekrarlanır.Türkü elma kiraz dut kayısı gibi meyvalara sıralanır.türkülerin çoğu zaman sözlerinden çok ritm ve hareketleri önem taşımaktadır.Karşı karşıya veya halka şeklinde dönerken ritm'e göre hızları ayarlanır.

KOCA ADAM TÜRKÜSÜ ve hikayesi.

Genç bir kızın kendisinden çok yaşlı birine verilisinin hikayesidir.Günümüzde bu tür olaylara yazılmış koca adam türküsü bilinmektedir. "Kendisinden çok yaşlı birine verilen genç bir kız koca adamın kahrını çekemez. Ondan kurtulmak için fırsat kollamaktadır. Bunu fark eden koca adam onu bir an yalnız bırakmamaktadır. Bunun böyle olmayacağını fark eden genç kız onun güvenini kazanmadan bunu başaramayacağını anlamıştır. Kısa zamanda büyük değişiklik göstererek güveni sağlamaya başlar. Bunun neticesinde kısa mesafelere yalnız başına gidip gelmesine müsaade etmeye başlar. Uzun mesafelere giderken ayağına ip bağlamasını ister .Bu işlemi bir kaç kez tekrarlar .Kendisine güvendiği bir gün bir ibrik su ile yine yanından uzaklaşır. Aradan hayli zaman geçince koca adam şüphelenir. İpi yavaş yavaş çekmeye başlar. Tabii su dolu ibrik çekilirken içinden de su akıyormuş. Suyun dökülürken lıkır lıkır sesler çıkarmasına koca adam ilk önceleri bir anlam veremez .Bunu genç kızın cilvesi sanmaktadır *Gördün güzel dedeyi gülersin gülersin* diye kendini avutuyormu. Giden gideceği yere varmış Türküsü halkın ortak malı olmuştur. Günümüze kadar gelmiştir."

Kaynak kişi.Hatice Pamuk.Tekirdağ/Kılavuzlu.1915.İlkokul .

Koca adam türküsü sadece bir oyun değil aynı zamanda bu gibi olaylara doğru bakanlara ikaz niteliğindedir. Türküde suçlanan kızın annesidir.

KOCA ADAM TÜRKÜSÜ.

Beni bir koca adama verdiler verdiler
Hem verdiler hem münasip gördüler
Annem beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin

Koca adamın üç kızı var ben gibi ben gibi
En küçüceği bahçedeki gül gibi gül gibi
annem beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin
Ben koca adama varayım da
ne yapayım ne yapayım
Akşam sabah çorbasını yapayım yapayım
Delikanlı değil sarılayım yatayım yatayım
Annem beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin görmesin
Koca adama çorba yaptım yemedi yemedi
Sakalına döküleni silmedi silmedi
Koca adamın sakalını yoldurum yoldurum
Doldurumda kıl torbaya doldurum doldurum
Onbeş yaşındaki delikanlıya döndürüm döndürüm
Annem beni güldürmedi gülmesin gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin görmesin
Koca adama bir yatak yaptım gül gibi gül gibi
Sabah kalktı altına baktım göl gibi göl gibi
Genç oğlana bir yatak yaptım gül gibi gül gibi
Sabah kalktı altına baktım misk gibi misk gibi
Annem beni güldürmedi gülmesin gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin görmesin
Koca adamın karyolada yatışı yatışı
Seksen yaşındaki manda ya benziyor bakışı bakılışı
Genç oğlanın karyolada yatışı yatışı
Kafesteki bülbüle benziyor bakışı bakışı
Annem beni güldürmedi gülmesin gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin görmesin.
Koca adam türküsü ve hikayesini anlatırken birbirine benzer bir çok türkünün bulunduğunu belirtmiştik. Onlardan birini yazıyoruz.Nakaratinin aynı olması dikatte değer.

Gocadama bir yatak serdim gül gibi
Atladı da geçti kör gibi
Zabah eşeyvermiş göl gibi
Anam beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin
Gocadamın merdivandan inişi
Ahlayı puflayı görür her işi
Baklava yirken fırladı ön dişi
Anam beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin
Hey bacılar buna can mı dayanır

AkYam yatar guşluk vakti uyanır
Gocadamın manda gibi yatışı
Goyun köpeğine benziyor bakışı
Ergen gibi görmüyor her işi
Ben gül idim ekmişe verdiler
Hem verdiler hem münasip gördüler
Gocadamın sakalını yoldursam
Yoldursam da kıl torbaya doldursam
Kocadamı delikanlıya döndürsem
Anam beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin
Gocadamın üç kızı var ben gibi
Bir oğlu var daldan gopmuş dal gibi
Beni ona vermişler kör gibi
Sürtüne sürtüne geldi bir koca
Goynuma girmeden ışıdı baca
Gocadamın gutnentari uymamış
Uymuş emme deliganlıya dönmemiş
Neyleyim yar gadrini bilmemiş
Hey bacılar buna can mı dayanır
AkYam yatar seher vakti uyanır
Urgan verin gocadamı bağlayın
Bağlayın da ananın evin boylayın
Hey bacılar ben derdime ağlayın
Anam beni güldürmedi gülmesin
Benden başka evlat yüzü görmesin (12).

*****.*****.*****.*****.*****

Bu manimiz de her sırası ikier defa söylenmektedir. Halka şeklinde dönülürken söylenmektedir. Makamı ağırdır. Halkanın da dönüşü ona göre olmaktadır.

Yayla yayla kuzum yayla

Çık yayla ya gönül eyle

Yaylanın doğru yolları

Esmiş kavak yelleri

Sallanır selvi dalları

Merhaba demeye geldim

Halini sormaya geldim.

Bu manini ritmi biraz hızlıdır. Her mısrası ikişer defa tekrarlanır. Halka şeklinde dönülmektedir. İsimler bekar evlenme çağında delikanlıların isimlerinden seçilmektedir.

Anadol'da(Anadolu) toplar atılır

Ali ye kuşak dokunur

Ali de gönlünü eyler

Hem tütün içer hem ayler(Ağlar)

Gene yeşillendi dallar
Al yeşil olmuş dayler
Anadolda toplar atılır
Veli ye kuşak dokunur
Veli de gönlünü eyler
Hem tütün içer hem aylar
Gene yeşillendi dallar
Al yeşil olmuş dayler

*****.**.*****

Karşılıklı olarak atışma şeklindeki manilerimizde halka yerine karşılıklı geçilerek el ele tutularak karşı tarafa gidilip gelirken mani de söyleniyor. Buna karşı taraf durunca aynı şekilde cevap verir. İleri geri gidilirken karşısındakilere arkalarını dönmüyorlar Maninin ritmine (Hızına)göre gidiş geliş .

Üşüdüm üşüdüm ah benim canım üşüdüm

Kürkünü giy kürkünü giy

Ah benim canım kürkünü giy

Kürküm yok kürküm yok

Ah benim canım kürküm yok

Alsana alsana ah benim canım alsana

Param yok param yok

Ah benim canım param yok

Çalsana çalsana

ah benim canım çalsana

Duyarlar duyarlar

ah benim canım duyarlar

Kim duyar kim duyar

ah benim canım kim duyar

Polisler polisler

ah benim canım polisler

Ne yaparlar ne yaparlar

Ah benim canım ne yaparlar

döverler döverler

ah benim canım döverler.

*****.**.*****.*****.*****.*****.*****.*****

Ritmi biraz daha hızlı olan bu mani de here sıra bir defa söylenmektedir. Ritm biraz hızlıdır.Çardak:Trakya da yazaylarının sığağından korunmak için insan ve hayvanlara yapılan korunmalıklara verilen addır.

Kız çardak ta kız çardak ta

Oya örüyor hoy hoy oya örüyor

Oyasını örsün kız bize gelsin

Heeeey dilber heeeey

(Bu mısradaki kendine has ritmi ile maniye özel birhenk vermektedir.)

Bir eline bin vereyim
Feracemi ben çekeyim
Heeeey dilber heeeey
Altın kuşak yalan olsun
Birinci gömlek tere düşsün
Heeeey dilber heeeey
Kız çardak ta kız çardak ta
Dikiş dikiyor hoy hoy dikiş dikiyor
Dikişini diksin kız bize gelsin
Heeeey dilber heeeey
Bir eline bin vereyim
Feracemi ben çekeyim
Heeeey dilber heeeey
Altın kuşak yalan olsun
Birinci gömlek tere düşsün
Heeeey dilber heeeey
Kız çardak ta kız çardak ta
Düzen dokuyor hoy hoy düzen dokuyor
Düzenini dokusun kız bize gelsin
Heeeey dilber heeeey
Bir eline bin vereyim
Feracemi ben çekeyim
Heeeey dilber heeeey
Altı kuşak yalan olsun
Birinci gömlek tere düşsün
Heeeey dilber heeeey

*****.*.*****.*.*****.*.*****

CADI MANİLERİ.

Hıdırellez inançlarından olan cadı manilerimize değirmiştir.Karşklı kol kola girilerek ileri geri gidilerek söylenir.Cadı manilerde hıdırellez inancındaki cadı dan çok fena kaynana ya takılan ad dır.CADI burada kaynanalardır.

Atışmalar kırıcı olmaz. Çünkü karşılıklı sıralarda gelin kaynana ve kızlar karışık bulunmaktadır. Bazen kaynana adayları kendilerine gelin adayı gördükleri kızlara mani ile atışma yaparlar. Gelecek cevaba göre niyetleri anlaşılırmış. İnançlarda ve geleneklerimizde alaya alınan sadece cadılar değil cahil softa hocalarda alaya alınmıştır. Bu deve oyununda etraflıca anlatılmıştır.

Yamadan gel yarim yamadan
Yerler çamur olmadan
eğil bir yol öpeyim
Gençliğim elden gitmeden
Cadı cadı cadı efendim
Ver kızını kadı efendim

Karşı tarafın cevabı.
Benim kızım verilmiştir
Al duvağı serilmiştir
Alıp kızını kaçarım
Başına işler açarım
Cadı cadı cadı efendim
Ver kızını kadı efendim

...Bu örnekte kötü kaynana durumundan kurtulmak isteyen kaynana gelininin gönlünü almak istemektedir.Ne yazık ki gelini onun la aynı düşüncede değildir.

Gelinim elbise alayım
Gelinim sana vereyim
Gelinim gel barışalım
Gelinin cevabı olumsuzdur.

Cadı elbise alsan da
Cadı banada versen de
Cadı küstüm barışmam

Bu mani kaynananın gelinine ayakkabı gömlek bilezik gibi bazı vaadleri ile uzayıp gider. Her gelin gelecekte kaynana olacağından maniler günün önemine göre söylene gelmiştir .

Dört veya beş kişi daha da az olabilir şekilde küçük bir sıra yaparlar.Maninin hızlı ritmine göre kavisli daire çizerek dönerler.

Leylek leylek hava da
Yumurtası tava da
Gelmiş bizim hayat'a
Bizim hayat taşlıca
İngem (Yengem) kara kaşlıca
Halime çümbüşe halime çümbüşe
*.Hayat:Salon lara verilen addır.
İki helva deste deste
Çık başını göster işte
Gitmi ş inek sağmıya
Sağa sağa yetinmiş
Halime cümbüşe Halime cümbüşe
Çık çık çardağa
Yem verelim ördeğe
Ördek başını kaldırmış
Havalara daldırmış
Halime cümbüşe Halime cümbüşe.

*****.*****.*****.*****.*****

KIRCAALİ MANİLERİ.

Manilerin Bulgaristandaki Kırcaali ile bağlantılarını nereden geliyor olduğunu bulamadık .Büyük ihtimal ile o yöreye giden biri

Onu isteriz Hoy hoy onu iteriz
Güzelin adı dilberin adı Hatice hanımdır
Hoy hoy Hatice hanımdır
Allıdır usludur koçsuz gidemez
Hoy hoy koçsuz gidemez
Allı olsun uslu olsun kız kendi gelsin
Hoy hoy kız kendi gelsin
Kırk davul kırk zurna biz gelin alıriz
Hoy hoy biz gelin alıriz.

Bu oyun karşılıklı olarak kadınlar ve kızların el ele tutunarak karşılıklı olarak gidip gelirken söyledikleri manilerdir. Manilerde ritimler genelde mani sonra uzatılır. Bazende Şiveye uygun olarak söylemeler yapılır. Hıdırellez manileri kadınlarımızın geçmişte bazı olayları dışı vurma olayıdır.

Bu şekilde günlük yaşantıdan sevgiliye inançlara kadar pek konunun işlendiğini görmekteyiz. Bir nevi kadınlarımız o zamanın şartlarına göre karşı çıkamadıkları olayları oyunlaştırarak birbirlerini eğitmek ve buldukları toplumlara bir mesaj vermek istemişler. Zamanımızın bazı şartları artık bu geleneğimizi olumsuz etkilemiştir.

Biz kızlara biz kızlara
Elbise almıya gideriz gideriz
Yar biri birden yarı yoldan
dönsek gerektir gerektir
Biz oğlana biz oğlana
Ayakkabı almıya gideriz gideriz
Yar biri birden yarı yoldan
dönsek gerektir gerektir

BEZİRGAN BAŞI OYUNU.

Bazı çocuk oyunlarının hıdırellezlerde büyükler tarafından da oynandığını görmekteyiz. Bunlardan biri de Bezirgan başı oyunudur. Hıdırellezin iki gününde de kızlar ve kadınlar beraber oyunlar. Küçük çocukların oyunlarından pek farklı oynanmaz. Karşılıklı iki gurup arasında oynanır. Bir taraf tek sıra halinde iki kişinin elleri birleşik iken altından geçerler. Yörelere göre manileri farklı olabilmektedir.

Aç kapını aç kapını
bezirgan geçecek
Açamam kapımı açamam kapımı
Geride kalan çevreli başlı
sirkeli saçlı senin olsun

ÇATLASIN ELLER PATLASIN ELLER.

Karşılıklı iki gurup arasında oynanmaktadır. Gurupların ileri geri birbirlerine giderek oynadıkları oyunlardandır. Manideki eller yanındaki ile

çarpıştırarak manisini söyleyerek gidilir. Bazı çocuk oyunlarının hıdırellezde büyüklerde de oynanması görülmektedir. Amaç doyasıya gönüllerince eğlenmektir.

Oyunlarda gelinler kızlar hep beraber oyunlar oynanır.

Çatlasın eller patlasın eller

a gülüm hanım sen gel.

Sütlü kazan piştimi

Piştii

Gelin hanım içtimi içti.

kaç kaşık. üç kaşık

gelen geçen içtimi

kaç kaşık dört kaşık.

Hıdırellez de bazı olaylara ve gidişatlara türküler yakılmıştır. 1877 yılı göçü ardından yurt içi göçler başlamış. Bu yazacağımız türkü de İstanbul'a göçü anlatmaktadır.

İstanbul İstanbul

Viran kalasın

Taşını toprağını

Seller alasın

Sende bencileyin

Yersiz kalasın

nakaratı.

Aman padiahım aman

İzin ver bize

Eğer izin vermezsen

Salver denize

İstanbul içinde

Bir dolu desti

Analar babalar

umudu kesti

nakaratı.

Aman padiahım aman

İzin ver bize

Eğer izin vermezsen

Salver denize

İstanbul içinde

Bir iş var

Analar Babalar

bunda bir iş var

nakaratı.

Aman padiahım aman

İzin ver bize

Eğer izin vermezsen

Salver denize

Ninni türüne yakın bazı hıdırellez türkülerimize örnek olarak aşağıdaki türküyü verebiliriz.Bu diğer türkülerde görüldüğü gibi meyvelere sırası ile söylenmektedir.

Elmanın kökü sudadır suda

Kimis ni sula kimisini buda

Haydi oğlum ninni dal boylum ninni

Kaynak kişi.Hanife Çetin.Tekirdağ/Kılavuzlu.1930.İlkokul.

Mürvet Engin.Kırklareli/Deveçatağı.1958.İlkokul.

Fatma Yetişir.Kırklareli/Deveçatağı.1922.İlkokul.

Hatice Pamuk.Tekirdağ/Kılavuzlu.1915.İlkokul.

Hanife Savaş.Kırklareli Deveçatağı.1949.İlkokul.

Sevil Engin.1983.Tekirdağ/Kılavuzlu.Lise.

Özlem Engin.Tekirdağ/Kılavuzlu.1975.Üniversite.

BÖLÜMÜN NOTLARI.

- 1.A.Yaşar ocak.Türk islam inançlarında hızır yahut İlyas kültü.Syf.41.
- 2.A.G.E.syf.21 22.
- 3.Aynı eserden.
- 4.Cem dergisi.sayı.11. 1992.Syf.24.Hıdırellezi Hızırİlyas günü ve anlamı.
- 5.A.G.E.
- 6.Nefes dergisi Sayı 7.1994.Hoÿ geldin Hıdırellez.
- 7.A.G.E.
- 8.Hasan Hüseyin Erdem.Amucalar Ünversite tezi.Syf.35.
- 9.Hasan Hüseyin Erdem.Amucalar Ünversite tezi.Syf.35 36.
- 10.Erman Artun.Cemal ritüeli ve varyantlar.Syf.78
- 11.A.G.E.den
- 12.Bedri noyan .Cem Dergisi.Sayı.7.Syf.26. 1993. Alevilikte sofrada adabı.

Refik Engin

Kılavuzlu köyü 59180 Tekirdağ.